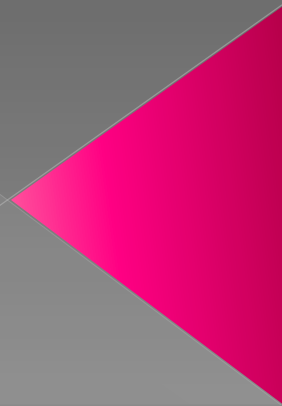

OSWOIĆ AUTYZM...

Trudne zachowania
– jak sobie z nimi radzić?

© **Zachowania trudne**

to zachowania niefunkcjonalne,
które ograniczają lub nawet uniemożliwiają
uczenie się
i codzienne funkcjonowanie zgodnie
z przyjętymi normami.

Zachowania trudne mogą wywołać takie czynniki jak:

- ⦿ zaburzenie codziennej rutyny/ schematu,
- ⦿ nieznane, budzące lęk sytuacje, ludzie, miejsca
- ⦿ trudności w komunikacji z otoczeniem
- ⦿ nadmierne oczekiwania wobec dziecka
- ⦿ trudności z wyrażaniem uczuć i potrzeb
- ⦿ zaburzenia integracji sensorycznej
- ⦿ stresujące sytuacje społeczne
- ⦿ dyskomfort psychofizyczny
- ⦿ deficyty poznawcze
- ⦿ brak odpowiedniej stymulacji, nuda

Zachowanie: jak je sprawnie definiować i mierzyć

Zachowanie jest konkretną czynnością,
nie jest natomiast brakiem tej czynności.

Myśląc o zachowaniu, zawsze musimy
zadać pytanie: **co robi**, a nie czego nie
robi (dziecko, dorośli).

Poprawne **zdefiniowanie zachowania problemowego**

jest dobrym wstępem do zrozumienia, na czym polega problem, a poprawne **zdefiniowanie zachowania, jakie chcielibyśmy osiągnąć**, jest świetnym wstępem do pracy nad jego kształtowaniem.

Żeby rozpocząć pracę
nad zachowaniem trudnym,
trzeba poznać
ogólne mechanizmy rządzące
zachowaniem:

⦿ jak kształtują się zachowania?

⦿ jak są wzmocniane?

◎ **Repertuar zachowań dostępny każdej jednostce wynika z jej indywidualnej historii uczenia się.**

◎ Na drodze doświadczenia powstają względnie trwałe zmiany w zachowaniu. Zmiany te pozwalają lepiej funkcjonować w środowisku, zatem proces uczenia się ma znaczenie adaptacyjne.

To, jak zachowujemy się
obecnie,
jest rezultatem
konsekwencji,
z jakimi spotykały się
nasze zachowania
w podobnych
okolicznościach
w przeszłości.

Konsekwencje mogą powodować zarówno utrzymywanie i nasilanie się pewnych zachowań, jak i zanikanie zachowań nie przynoszących korzyści.

Wyróżnia się 4 podstawowe rodzaje zależności pomiędzy zachowaniem a jego konsekwencjami:

- wzmocnianie pozytywne
- wzmocnianie negatywne
 - karanie pozytywne
 - karanie negatywne

Wzmacnianie

powoduje zwiększenie częstości występowania danego zachowania

Wzmacnianie pozytywne

- Zależność ta polega na tym, że dane zachowanie skutkuje pojawieniem się w środowisku określonego bodźca pełniącego rolę wzmocnienia dla tej reakcji.
- Przykład - chwalimy dziecko, które uprzejmie poprosiło o coś i następnie obserwujemy wzrost częstości wypowiedzania uprzejmych próśb.
- Wzmacnianie pozytywne to podstawowy mechanizm kształtowania zachowań

Wzmacnianie negatywne

- Zależność ta polega na tym, że dane zachowanie skutkuje ustaniem działania określonego bodźca awersyjnego (ucieczka) lub niedopuszczeniem do zadziałania takiego bodźca (unikanie).
- Przykład - rodzic prosi dziecko o posprzątanie pokoju, a gdy dziecko marudzi, wycofuje swoją prośbę i sam sprząta pokój. W ten sposób sprawia, że "marudzenie" staje się coraz częstszym zachowaniem dziecka, gdyż uczy się ono, że działając w ten sposób może uniknąć nieprzyjemnych dla siebie działań (sprzątanego pokoju, jedzenia itp.)

Karanie

skutkuje zmniejszaniem się
częstości występowania zachowania

○ Karanie pozytywne

- Polega na tym, że po wykonaniu określonego zachowania pojawia się w środowisku bodziec (kara). Jeśli w związku z tym zmniejsza się nasilenie zachowań, mamy do czynienia z karaniem pozytywnym.
- Przykład - trąbienie przez kierowców na kierującego samochodem, który bez sygnalizowania zmienia pas ruchu (o ile po tym zaobserwujemy zmniejszenie częstości sytuacji, w których kierowca tak postępuje).

○ Karanie negatywne

- Polega na tym, że po wykonaniu określonego zachowania następuje odebranie określonego bodźca (wzmocnienia) lub niedopuszczenie do jego udostępnienia. Jeśli w ślad za takimi doświadczeniami zmniejsza się nasilenie zachowań, wówczas mówimy o karaniu negatywnym.
- Przykład - wystawienie mandatu za przekroczenie prędkości (odebranie bodźca w postaci pieniędzy), o ile po tym zaobserwuje się zmniejszenie liczby sytuacji, w których kierowca przekracza prędkość.

- Przy zastosowaniu silnego bodźca karanie pozytywne przynosi względnie szybkie zahamowanie danego zachowania, jednak dopuszcza się stosowanie karania pozytywnego jedynie w sytuacjach, które wymagają względnie szybkiego zredukowania niepożądanego zachowania (np. w sytuacji zagrożenia zdrowia).

- Z karaniem pozytywnym wiążą się takie niepożądane zjawiska, jak silne reakcje emocjonalne, agresja lub tendencja do unikania sytuacji, w których to karanie jest stosowane.

To, jaki repertuar zachowań przedstawia jednostka
(również to, jakie występują u niej zachowania trudne)
jest wynikiem jej
indywidualnej historii uczenia się.

Każde zachowanie trudne ma swoją funkcję,
tzn. że jednostka angażuje się w nie
z jakiegoś powodu.

W ocenie funkcjonalnej zachowania
określamy **konsekwencje**,
jakie podtrzymują interesujące nas
zachowanie,
a także **bodźce poprzedzające**
zachowanie trudne.

Ocena funkcjonalna zachowań
trudnych,
to droga prowadząca
do zidentyfikowania problemu.

ANALIZUJEMY:

A= powody (antecedents)

- ◉ Co wydarzyło się przed wystąpieniem trudnego zachowania?
- ◉ Kto przebywał w pobliżu dziecka?
- ◉ Jakie czynniki stymulujące miały miejsce w tle (hałas, zapach itp.)?
- ◉ W jakim nastroju było dziecko?

B= zachowanie (behaviour)

- ◉ Do kogo jest skierowane zachowanie dziecka?
- ◉ Jak dokładnie zachowuje się dziecko (szczegółowy opis - np. dziecko raz krzyknęło i ugryzło się w rękę).
- ◉ Jak długo trwało zachowanie?
- ◉ Czy zachowanie miało na celu zwrócenie twojej uwagi (np. czy dziecko patrzyło w twoją stronę)?

C= konsekwencje (consequences)

- ◉ Co nastąpiło po tym zachowaniu?
- ◉ Czy coś się zmieniło/ zostało usunięte w jego wyniku?
- ◉ Czy zachowanie wywołało twoją złość lub krzyk?

Zachowanie trudne

Kacper odchodzi od stołu

Ania jest agresywna i niszczy

A	B	C
Kacper uzyskuje niewiele uwagi podczas posiłku.	Kacper trzykrotnie odchodzi od stołu.	Mama goni i woła Kacpra do stolika.

A	B	C
Rodzeństwo Ani wychodzi do szkoły. Ania zostaje z mamą w domu.	Ania płacze, uderza mamę pięściami, ciągnie zastony.	Mama przynosi Ani zabawkę, śpiewa jej piosenkę.

Życzę powodzenia
w radzeniu sobie
z trudnymi zachowaniami ...

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!